

POLITIČKA KRIZA U SLOVENAČKOM PARLAMENTU

Slovenačka parlamentarna demokratija poslednjih godina sve češće se suočava sa periodima izražene političke nestabilnosti, koji prevazilaze uobičajeno nadmetanje između vlasti i opozicije. Iako je politički sukob sastavni deo demokratskog procesa, u Sloveniji postaje sve očiglednije da se rasprava prečesto udaljava od suštinskih pitanja i usmerava na međusobne obračune, proceduralne prepreke i potragu za političkom koristi. Zbivanja u Državnom zboru stoga nisu samo posledica pojedinačnih spornih odluka ili trenutnog odnosa političkih snaga, već odražavaju šire probleme političke kulture, funkcionisanja parlamentarnog sistema i nesposobnosti postizanja dugoročnog konsenzusa o ključnim razvojnim pitanjima države. Aktuelni problemi u parlamentu nisu povezani samo sa otvorenim političkim pitanjima, od zahtevnih reformi i odnosa unutar koalicije do oštrog protivljenja opozicije. Sve više pažnje posvećuje se pojedincima, poput Stevanovića i Mijića, umesto da se bave poslovima za koje su izabrani. Prvog je, kako se tvrdi, „postavio na presto“ SDS kako bi izvršavao njihove naloge, dok drugog podržava stranka Resnica (čitaj: iskrivljena i nepoštena). Od početka novog mandata vodi se svojevrsna predizborna kampanja u kojoj je važnije oslabiti političkog protivnika nego pronaći rešenja za probleme građana.

Uzroci političke krize i odgovornost političkih aktera

Bilo bi pojednostavljeno trenutnu situaciju u slovenačkom parlamentu pripisati samo jednoj političkoj stranci ili jednom političkom lideru. Odgovornost je mnogo šira i treba je posmatrati u okviru funkcionisanja celokupnog političkog sistema. Vlada, kao nosilac izvršne vlasti, snosi najveći deo odgovornosti za uspešno upravljanje državom. Od nje se očekuje da pripremi kvalitetne zakonske predloge, stručno ih obrazloži, usaglasi sa socijalnim partnerima i obezbedi dovoljno široku političku podršku. Kada deluje prebrzo, što se, prema oceni autora, u poslednja tri meseca događa neprekidno, bez dovoljno dijaloga ili sa nejasnim porukama upućenim javnosti, otvara prostor za političke sukobe i smanjuje poverenje, kako među poslanicima, tako i među građanima. Istovremeno se traže krivci u prethodnoj vladi, dok aktuelna vlast nije sposobna da napravi odlučan iskorak napred u korist društva. Opozicija u parlamentarnoj demokratiji ima važnu ulogu u kontroli izvršne vlasti, ali ta uloga gubi svoju demokratsku vrednost kada protivljenje postane samo sebi svrha. Stiće se utisak da sistematski odbacuje sve što predlaže vlada, da poslovničke mogućnosti koristi pre svega za odugovlačenje postupaka ili političke spektakle, te da kratkoročne političke interese stavlja ispred kvaliteta zakonodavstva. Sve to dodatno produbljuje političku polarizaciju i umanjuje efikasnost parlamenta. Demokratija

se, naime, ne zasniva samo na kritici vlasti, već i na sposobnosti da se ponude kvalitetna alternativna rešenja. U tom kontekstu čini se da Socijalni demokrati i dalje ostaju negde u političkoj sredini, što su činili i tokom većeg dela prethodnog mandata. Autor ih opisuje kao neodgovorne tragače za krivcima, iako su, kako navodi, i sami učestvovali u vlasti i snosili deo odgovornosti. Poput političkog subjekta koji nije ni jedno ni drugo, okreću se u začaranom krugu nadajući se podršci birača, kojih je, čini se, iz dana u dan sve manje. Važan deo odgovornosti snose i političke stranke, kao i pojedinačni poslanici. U slovenačkom političkom prostoru često se stiče utisak da su parlamentarne rasprave namenjene pre svega televizijskim kamerama i društvenim mrežama, a ne traženju kompromisa i stvaranju uslova za napredak Republike Slovenije. Umesto stručne argumentacije, dominiraju lični napadi, istorijski obračuni i političke diskreditacije, zbog čega sadržaj zakonskih predloga često ostaje u drugom planu. Političari su neprestano prisutni na društvenim mrežama, gde gotovo bez izuzetka kritikuju sve i svakoga, pri čemu je njihov način komunikacije često prizeman, nazadan, ponižavajući i, pre svega, nekulturan. Takva politička kultura umanjuje ugled parlamenta i dodatno slabi poverenje javnosti u predstavničku demokratiju. Slovenačko društvo i dalje ostaje duboko podeljeno na dva politička pola. Brojne rasprave više nisu usmerene na procenu kvaliteta pojedinih zakonskih predloga, već prvenstveno na pitanje koja ih je politička opcija predložila i na koji način će ih druga strana osporavati. Posledica toga jeste sve manja spremnost na saradnju, čak i kada je reč o pitanjima koja bi morala biti iznad dnevne politike, poput reforme zdravstva, penzionog sistema, dugotrajne nege, stambene politike ili demografskog razvoja. Parlament zbog toga sve teže obavlja svoju osnovnu funkciju. Ako SDS stvara privid saradnje, u stvarnosti je, prema mišljenju autora, od toga veoma daleko, dok ostali „privesci“ na desnici slepo slede njenu politiku. Oni koji nisu uspeali da uđu u parlament pružaju joj podršku spolja, pri čemu se, kako autor ocenjuje, služe još nižim nivoom političke i komunikacione kulture od same koalicije. Ovakav trend će se, po svemu sudeći, nastaviti. Sloveniju zato očekuje nekoliko mogućih scenarija. Jedan od njih jeste nastavak rada sadašnje parlamentarne većine uz česte političke sukobe i povremeno traženje ad hoc podrške za usvajanje pojedinih zakona, što, prema autorovom mišljenju, neće biti jednostavno, kao što nije bilo ni Janšinoj manjinskoj vladi. Moguća je i rekonstrukcija vlade ili promene unutar vladajuće koalicije. U krajnjem slučaju moglo bi doći do formiranja nove parlamentarne većine ili čak do prevremenih izbora. Janša je već izjavio da su spremni i za takav razvoj događaja, iako slovenački ustavni sistem predviđa više mehanizama kojima se takav scenario može izbeći. Bez obzira na ishod, dugotrajna politička nestabilnost smanjuje predvidivost poslovnog okruženja, otežava sprovođenje važnih reformi i postepeno narušava poverenje građana u političke institucije.

Šta sledi?

Događaji u slovenačkom parlamentu predstavljaju mnogo više od trenutnog političkog sukoba između koalicije i opozicije. Oni odražavaju dublje strukturne probleme slovenačkog političkog sistema, pre svega visok stepen političke polarizacije, nedostatak dijaloga i sve izraženiju usmerenost politike ka kratkoročnim političkim interesima. Najveća opasnost aktuelnih dešavanja nije samo mogućnost produbljivanja političke krize ili održavanja prevremenih izbora, već postepena erozija poverenja građana u demokratske institucije. Demokratija se ne zasniva isključivo na izborima, već i na kulturi dijaloga, uvažavanju različitih mišljenja i spremnosti da se kroz kompromis radi u korist opšteg dobra. Dok god politički akteri budu više energije ulagali u međusobne obračune nego u rešavanje ključnih razvojnih pitanja države, najveću cenu plaćaće građani. Aktuelna parlamentarna kriza trebalo bi da bude ozbiljno upozorenje da Sloveniji treba znatno zrelija politička kultura, više stručnosti i veća odgovornost svih nosilaca političke vlasti prema budućem razvoju društva. U suprotnom, teško je očekivati bilo kakav pozitivan pomak, a najmanje stvarni napredak slovenačkog društva.